

ปรัชญา (Philosophy)

- อภิปรัชญา (Metaphysics)
- ญาณวิทยา (Epistemology)
- คุณวิทยา (Axiology)
 - จริยศาสตร์ (Ethics)
 - ตรรกวิทยา (logic)
 - สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)

จริยศาสตร์

เป็นศัพท์บัญญัติ แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า "Ethics"
หมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติและการตัดสินใจทาง
จริยธรรม

*Showering you with all my love...
just to let you know that 'I Care'!*

ขอบเขตเนื้อหาของวิชาจริยศาสตร์

- คุณมคติของชีวิต
 - ศึกษาว่าด้วยสิ่งดีสูงสุดที่มนุษย์ควรแสวงหา
- เกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรม
 - ศึกษาว่าด้วยเกณฑ์การตัดสินใจที่ดีและความชั่ว ความถูกและความผิด
- อภจริยศาสตร์
 - ศึกษาว่าด้วยธรรมชาติของคำทางจริยธรรม

อุดมคติของชีวิต หรือจุดมุ่งหมายของชีวิต

อะไรคือจุดมุ่งหมายของชีวิตหรือสิ่งสูงสุดที่มนุษย์ควรแสวงหา?

นานมาแล้ว มีพระราช ผู้ซึ่งบอกกับคนขี่
ม้าของเขา ว่าถ้าเขาสามารถขี่ม้าไปครอง
พื้นที่ได้มากเท่าไรก็ตาม พระราชจะยก
ที่ดินนั้นให้กับเขา

คนขี่ม้าจึงควมม้าของเขาไปอย่างรวดเร็ว
เพื่อครอบครองที่ดินให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
เขาเร่งควมม้าไปเรื่อยๆเท่าที่ม้าจะรับไหว
เมื่อเขาหิวหรือเหนื่อยเขาไม่หยุดควมม้า
เพราะเขาต้องการครอบครองดินแดน
ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

เมื่อมาถึงจุดหนึ่งเขาหมดแรง และ กำลังจะตาย เขาจึงถามตัวเองว่า "ทำไมเราถึงกดคันตัวเองอย่างหนักเพื่อให้ได้ครอบครองผืนดิน?"

ตอนนี้เรากำลังจะตาย และเรากำลังต้องการเพียงแค่ที่ดินเล็กๆ เพื่อฝังศพตัวเอง"

เรื่องข้างต้นก็เหมือนการเดินทางของชีวิตพวกเรา พวกเราผลักดันตัวเองอย่างหนักทุกวันเพื่อให้ได้เงินมากๆ

มีอำนาจ และ เป็นที่ยอมรับ

วันหนึ่งเมื่อเรามองกลับไป พวกเราจะตระหนักว่า เราไม่ได้ต้องการมันมากนัก

แต่เมื่อเราไม่สามารถย้อนเวลากลับไปได้กับสิ่งที่เราพลาดไป

ชีวิตไม่ใช่การสร้างเงิน สร้างอำนาจ หรือการยอมรับ ชีวิตไม่ใช่การทำงาน

จุดมุ่งหมายของชีวิตคืออะไร?

ทำไมต้องรู้จักชีวิต?

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า

“คนที่มีความมั่นใจในชีวิตของตน จนไม่หวาดหวั่นพรันพรังแม้ต่อความตาย ก็เพราะได้ดำเนินชีวิตของตนอย่างดีที่สุดและได้ใช้ชีวิตนั้นให้เกิดคุณประโยชน์คุ้มค่ากับการที่ได้เกิดมาแล้วชาติหนึ่ง เรียกได้ว่าเป็นอยู่อย่างผู้มีชัย ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต คนเช่นนั้นคือผู้ที่ได้เข้าถึงจุดหมายแห่งการมีชีวิต”

ถ้าไม่รู้จักเป้าหมายของชีวิต
ก็เหมือนกับ เดินโดยฝ่ามฤดาไว้
แล้วจะแน่ใจได้อย่างไร...

....

ไม่ได้เดินตรงไปสู่หน้าผา
และก้าวต่อไปที่จะเหยียบลงนั้น
ไม่ใช่...หาวลึก

ก้าวแรก...
เราต้องรู้จักตัวเองก่อน

ทัศนะทางปรัชญา

● สุขนิยม (Hedonism)

- ☐ สุขนิยมแบบอัตนิยมของสอบส
- ☐ สุขนิยมทางสายกลางของเอพิคิวรัส
- ☐ สุขนิยมเชิงปริมาณของเบนจัม
- ☐ สุขนิยมเชิงคุณภาพของมิลล์

● อสุขนิยม (Non-Hedonism)

- ☐ ปัญญานิยม
- ☐ วัณตินิยม
- ☐ มนุษยนิยม
- ☐ อรรถิถาวนิยม

ค่าทางจริยธรรม

- **สิ่งที่มีค่านอกตัว (Extrinsic value)** คือ สิ่งที่เราต้องการเพราะสิ่งนั้นเป็นเครื่องมือหรือเป็นทางนำไปสู่สิ่งที่เราต้องการได้ ตัวอย่างเช่น เงิน
- **สิ่งที่มีค่าในตัว (Intrinsic value)** คือ สิ่งที่เราต้องการมันเพราะตัวมันเอง เราไม่ได้ต้องการมันเพราะเป็นทางนำไปสู่สิ่งอื่นที่เราอยากได้มากกว่า เช่น สุข ความรู้

นักศึกษาคิดว่า...

ความรู้เป็นสิ่งที่มีความในตัวหรือเป็นสิ่งที่มีความนอกตัว
เพราะเหตุใด?

สุขนิยม (Hedonism)

- มนุษย์ถูกสร้างมาให้มีอวัยวะสำหรับรับรู้ เพื่อให้ชื่นชมกับสุนทรียภาพของโลก
- หากมนุษย์ที่สมบูรณ์ไม่ชื่นชมกับสุนทรียภาพของโลก เสมือนหนึ่งว่าทำตัวเป็นคนพิการ
- การใช้ชีวิตต้องรู้จักการแยกแยะ เช่น การกินปลา ไวน์

กวีโบราณชาวจีนคนหนึ่งเคยเขียนบทกวีเอาไว้

“หากโลกนี้ปราศจากสีสันอันสวยงามก็ช่างเถิด
แต่ถ้ามีแล้วไม่รู้จักดูก็น่าเสียดาย
หากโลกนี้ไร้เสียงอันไพเราะเสนาะหูก็ช่างเถิด
แต่ถ้ามีแล้วไม่รู้จักฟังก็น่าเสียดาย
หากโลกนี้ปราศจากสุรารสเลิศก็ช่างเถิด
แต่ถ้ามีแล้วไม่รู้ลิ้มลองก็น่าเสียดาย”

สุขนิยมแบบอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์

- ธรรมชาติของมนุษย์เห็นแก่ตัว
- ทุกการกระทำล้วนเกิดจากความเห็นแก่ตัว เพื่อประโยชน์ของตนทั้งสิ้น
- การกระทำบางอย่างดูเหมือนไม่เห็นแก่ตัว แต่แท้จริงแล้วเกิดจากความเห็นแก่ตัวที่ซ่อนอยู่นั่นเอง
- ไม่มีใครทำอะไรเพื่อผู้อื่น เพื่อความสุขสบาย ของตนเองทั้งสิ้น

คนแข่งเงินรถมล

ถุงพลาสติกไปไกลๆ
หันมาใช้ ถุงผ้า
ลดภาวะ
โลกร้อน

สุนิยมทางสายกลางของเอพิคิวรัส

- การดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย
- หลีกเลี่ยงความสุขที่มากและยาวนาน
- หลีกเลี่ยงความสุขที่ไม่จำเป็นและหายาก
- ไม่เชื่อว่ามิโลกหน้า ความสุขอยู่ในโลกนี้

เจ้าจิก

คนรัก

ดัชนีชี้วัดปริมาณของเจเรมี เบนซ์

- ความเข้มข้นของมัน
- ระยะเวลาของมัน
- ความแน่นอ่อนหรือไม่แน่นอ่อนของมัน
- ความใกล้ชิดหรือไกลของมัน
- ผลดีภาวะของมัน
- ความบริสุทธิ์ของมัน
- การแผ่ขยายของมัน

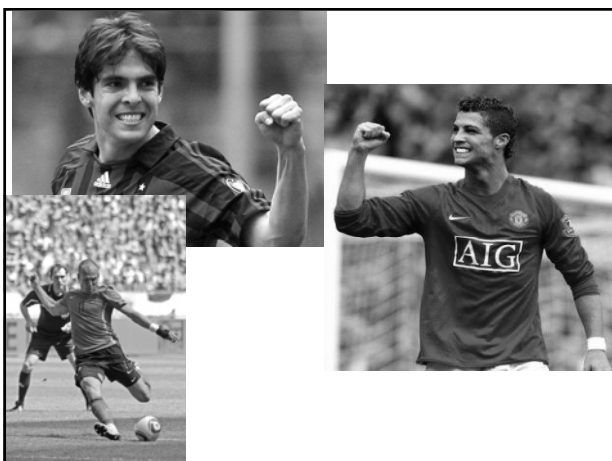

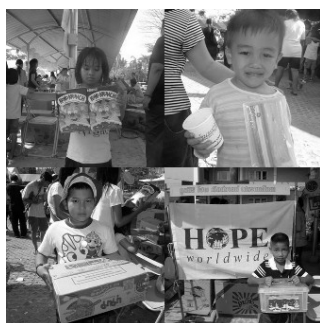
รจนา เพชรกันหา, ชะตาชีวิตที่พลิกผัน

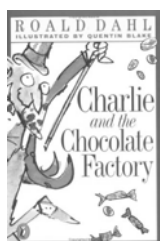

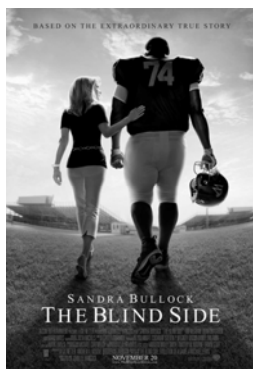

สุขนิยมเชิงคุณภาพของจอห์น สจ๊วต มิลล์

- มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ มนุษย์มีปัญหา
- มนุษย์แสวงหาความสุขจากการใช้ปัญญา จินตนาการ และสำนึกทางศีลธรรม

ผศ.ดร.สิงห์ อินทรชูโต, อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมฯ

- “ผมว่าชีวิตคนเราไม่น่าจะแค่เกิดมาทำงาน เลี้ยงลูก แล้วก็แก่ตาย แต่คิดว่าชีวิตผมน่าจะทำอะไรทิ้งไว้ให้แกสังคมบ้าง ตอนนี้ผมรู้สึกว่าเป็นสวระที่เราสามารถมีสวระมากขึ้น เป็นสวระที่ทำให้โลกนี้ดีขึ้น สวยขึ้น สดใสมขึ้น หรือทำให้คนอื่นยิ้มได้ ผมรู้สึกภูมิใจในฐานะคนหนึ่งที่สร้างสวระให้สังคม ทำให้ประเด็นสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกคนร่วมมือกันได้”

วิจารณ์สุขนิยม

- ถ้ามนุษย์แสวงหาความสุขสบายอย่างเดียว อารยธรรมของมนุษย์คงไม่เจริญมาดังเช่นทุกวันนี้
- การกระทำอันน่าสรรเสริญจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้ามนุษย์คิดแต่จะหาความสุขสบาย
- มนุษย์ไม่สามารถมีความสุขที่แท้จริงได้ เพราะความสุขเกิดจากความสมอยาก แต่ความอยากของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น ความสมอยากที่แท้จริงจึงมีไม่ได้

Schopenhauer

อสุขนิยม (Non-Hedonism)

- **ความสุขทางกายไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิต**
 - ทุกคนล้วนชอบความสุขสบาย แต่ความชอบไม่อาจนำมาเป็นความดีหรืออุดมคติของชีวิตได้
 - ความสุขทางอายณะไม่ใช่สิ่งประเสริฐ คนแตกต่างกันจากสัตว์ ไม่ควรแสวงหาความสุขอย่างง่าย

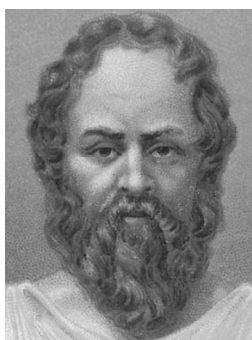
- ปัญญานิยม: ปัญญาหรือความรู้เป็นสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเรา
- วิมุตินิยม: สิ่งที่มีมนุษย์ควรแสวงหาคือความสงบทางจิตที่ปราศจากความทุกข์และความทุกข์

ปัญญานิยม (Rationalism)

- ความรู้เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่มีมนุษย์พึงแสวงหา

- นักปัญญานิยม ได้แก่ โสกราตีส เพลโต อริสโตเติล
- ในทางปรัชญา เห็นว่าคุณสมบัติเฉพาะที่ทำให้สิ่งๆ หนึ่งแตกต่างจากสิ่งอื่นๆ ในประเภทเดียวกันนั้น คือ สาระ หรือสารัตถะ (Essence) ของสิ่งนั้นๆ
- สาระของความเป็นมนุษย์ก็คือการใช้ความคิด เหตุผล การใช้สติปัญญา และการแสวงหาความรู้

กรณีตัวอย่าง

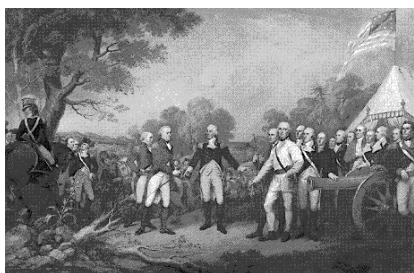
สมมติว่าถ้ามีเทวดามีเลื่อยคนมนุษย์ มีเครื่องวิเศษตั้งไว้ทุกมุมเมือง มนุษย์
อยากได้สิ่งใดก็มากดปุ่มที่เครื่องวิเศษนี้ ก็จะได้ตามปรารถนา
นักศึกษาคิดว่า คนในเมืองนี้จะพอใจและมีความสุขหรือไม่?

แต่สาระของมนุษย์คือการใช้ปัญญาหรือความคิด คงไม่พอใจเป็นแน่
และคงต้องมีคนพยายามรื้อถอดชิ้นส่วนเจ้าเครื่องวิเศษว่ามันทำงาน
อย่างไรกันแน่

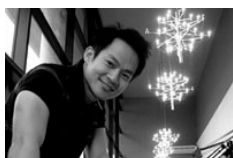
เซอร์ไอแซก นิวตัน

คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส

อมตะ หลูไพบูรณ์, สถาปนิกมือรางวัลระดับนานาชาติ

● “เราต้องสู้ด้วยไอเดีย เราต้องคาดหวังว่าจะสร้างสิ่งใหม่ๆ แต่สะพานที่ยากเสมอ เพราะทำสิ่งใหม่ มันยาก แต่นั่นแหละคือสิ่งที่สนุกที่สุดของชีวิตสถาปนิก”

วิมุตินิยม (Salvationism)

- เป้าหมายของชีวิตคือความสงบ
- มองสรรพสิ่งภายใต้กฎธรรมชาติ เช่น ความแก่ชรา แดกสลายหรือเน่าเสีย เป็นสิ่งที่มองหกลืมได้
- เน้นให้มนุษย์รู้จักตนเอง รู้จักควบคุมความต้องการ และรู้จักการเอาชนะใจตนเอง
- เป็นวิถีชีวิตที่มุ่งสละโลก ใช้ชีวิตเรียบง่าย

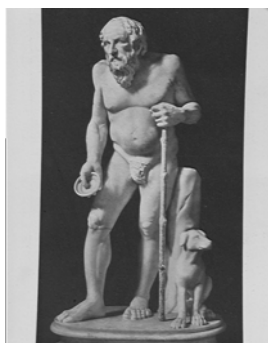
● ซินนิค (Cynic)

- เกิดจากลักษณะเบื้อหน้ายสังคม ดำเนินชีวิตเรียบง่าย
- ชีวิตเรียบง่ายเป็นสิ่งที่ทำในตัวเอง ไม่ได้เป็นวิถี (means) ไปสู่สิ่งใด
- ดำเนินชีวิตที่มีลักษณะหนี (negative) มากกว่าลักษณะเข้า (positive)

● สโตอิก (Stoic)

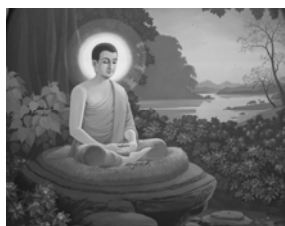
- เชื่ออำนาจปัญญาของมนุษย์ ในการเข้าใจความจริงของกฎธรรมชาติ
- มนุษย์ควรเอาชนะใจตนเอง และควรฝึกฝนคุณธรรม 3 ประการ คือ ความอดทน ความอดกลั้น และความยุติธรรม

ตัวอย่างนักปรัชญาซินนิค ไดโอจีนีส

ตัวอย่างนักปรัชญาสโตอิก พระพุทธเจ้า พระเยซู

ดังตฤณ, ผู้เขียนหนังสือ “เสียดายคนตายไม่ได้อ่าน”

- “นิยามของความงาม มันต้องมาจากใจ ต้องเป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกดี ทำให้รู้สึกสบาย มันจะมากับความรู้สึกเย็น มา กับความรู้สึกสบายใจ ไม่เร้าร้อน ไม่เป็นทุกข์ ทำให้จิตใจสว่าง ไม่ซึมมืด ทำให้สงบ ไม่ใช่กระวนกระวาย จิตของคนปกติ มันจะคั่นอยู่ตลอด คั่นอย่างจะได้ อย่างจะเอา แต่ความงามของธรรมจะทำให้เรารู้สึกพอที่...ใจ”

สุทิสสา อ่อนค้อม

- ทุกวันนี้ จัดกรรมฐานบ่อย ปฏิบัติบ่อย เส้นทางธรรมมันคือสิ่งที่แท้จริงกว่า มันทำให้เราไม่หลงกับสิ่งภายนอก เพราะคนเราทุกวันนี้หลงไปกับวัตถุ ถ้าเราหลงไปกับสิ่งภายนอกเราไม่มีวันพอ เราไม่มีวันเต็ม พระพุทธเจ้าสอนเสมอว่า ชีวิตเรามีใจนำหน้า มีใจประเสริฐที่สุด ความสุขที่ใจเป็นความสุขที่แท้

แม่ชีคันสนีย์ แห่งเสถียรธรรมสถาน

- “ความทุกข์ทำให้คนพลิกชีวิต รู้อยู่กับโลกอย่างที่โลกเป็น และเป็นอิสระจากทุกข์ได้ เพราะเขาก็เรียนรู้จากคำว่าทุกข์นี่แหละ”

วิมุตินิยม

เชื่อว่า การหลุดพ้นจากความทุกข์ถือว่ามีค่ามากกว่าความสุข

ปัญญา
นิยม

เชื่อว่า ศักดิ์ศรีและควมมีคุณค่าของมนุษย์อยู่ที่ปัญญา

มนุษย์นิยม ถือว่าทั้งความสุข ปัญญา
(ความรู้) ความสงบของจิต การชื่นชมศิลปะ
มิตรภาพ เสรีภาพ ล้วนเป็นสิ่งที่มีความ
ตนเอง ไม่มีอะไรมีค่าสูงสุด

จุดหมายของชีวิต คือ การได้สัมผัสสิ่งมี
ค่านั้น อย่างไม่รู้ถึง และประสมกลมกลืน
ไม่ลุ่มหลงไปในสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาจากจนเลย
สิ่งมีค่าอื่นๆ ที่ควรจะมีด้วย

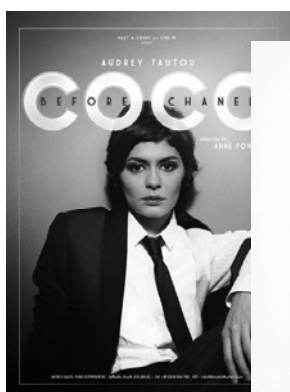

อัตถิภาวนิยม

- จารีตประเพณีเป็นเครื่องบีบรัดชีวิตมนุษย์ ทำให้ชีวิตอัดและเป็นทุกข์ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับยุคสมัย
- เราทำตามจารีตประเพณี เนื่องจากทำให้เรารู้สึกปลอดภัย
- อัตถิภาวนิยมมองว่า แก่นของความเป็นมนุษย์คือ เสรีภาพ ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งใด ทำด้วยการเลือกและตัดสินใจของเราและรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น

ฌอง ปอล ซาร์ตร์

สุมนี คุณะเกษม, หนึ่งเดียว

- “ธรรมชาติเป็นแบบนี้ แต่งตัวก็ ตามสมัยไปเรื่อยๆ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยทำอะไร ชอบอะไรที่เหมาะสมกับตัวเอง”

สรุปจุดมุ่งหมายของชีวิตตามทัศนะทางปรัชญา

- สุขนิยม
- สุขนิยมทางกาย ได้แก่ โทมัส ฮอบส์, เบเนจัม
- สุขนิยมทางใจ ได้แก่ เอฟิควิสต์, มิดล์
- ปัญญานิยม
- ได้แก่ โซเครตีส เฟลโต อริสโตเติล
- มนุษยนิยม
- อัตถิภาวนิยม
